

“Ik móest iets doen”

TEKST: MARIEKE STEGENGA

Els Slabbers

Tracingvrijwilliger van het eerste uur

Bij Els ontstond de liefde voor Macedonië – toen nog een provincie van Joegoslavië – tijdens de folklore-lessen van danspedagogen Ciga en Ivon Despotovic. Ze leerden haar niet alleen het prachtige ritme van de Balkan ontdekken, maar gaven haar ook een tweede thuisland. De taal, de jaarlijkse vakanties naar het meer van Ohrid en de gastvrijheid van de Macedoniërs, zorgden ervoor dat Els in 1973 de uitdaging aanging om in een hotel in Skopje te werken. Ze maakte er vrienden voor het leven en keerde dan ook met grote tegenzin naar Nederland terug toen de recessie anderhalf jaar later toesloeg.

Ik moest iets doen

In 1992 brak in haar geliefde Joegoslavië de oorlog uit. “Ik moest iets doen,” vertelt ze. “Daarom meldde ik me aan bij het Rode Kruis.” Voor Els bleek het de start van een roerige tijd. “Als vrijwilliger werkte ik als tolk en pendelde ik elke dag heen en weer tussen het ziekenhuis waar vluchtelingen werden behandeld en het Tijdelijk Opvang Centrum. Ik sprak Macedonisch, maar als mensen rustig praatten, kon ik de drie andere talen die destijds in Joegoslavië werden gesproken, redelijk volgen. En zo zat ik het ene moment in het ziekenhuis met een jongen te praten die in shock was en weigerde om zijn legertent uit te trekken. Hij moest weg om zijn familie te beschermen, zei hij. Pas na mijn uitleg dat hij in een Nederlands ziekenhuis was, mocht zijn kleding uit en konden de artsen hem onderzoeken. Een paar uur later zat ik weer in het tracing-kantoor om mensen te helpen die hun man, vrouw of kinderen zochten.”

Bent u bang om dood te gaan?

“Wie me altijd bijblijft, is die Servische man. ‘Bent u wel eens bang geweest om dood te gaan?’ vroeg hij me met angst in zijn ogen. Zijn vraag bracht me in één klap terug naar dat moment dat mijn broer

Els Slabbers werd in 1992 vrijwilliger bij Tracing Team Limburg. De vluchtelingen van de oorlog in Joegoslavië waren in een tijdelijk opvangcentrum in Roermond terechtgekomen. Hun hoofden vol gruwelijke beelden, hun koffers leeg door het overhaaste vertrek. Maar het grootst was de onmacht iets te kunnen doen om de achtergebleven familie op te sporen en in veiligheid te brengen. De komst van Els moet destijds dan ook een zegen zijn geweest. Eindelijk iemand die de taal sprak en alle tijd nam om naar de verschrikkingen van de oorlog te luisteren. “Pas jaren later realiseerde ik me hoe belangrijk het is geweest wat we daar hebben gedaan,” blikt Els emotioneel terug op de start van haar 20-jarige loopbaan bij het Rode Kruis.

mij eens hetzelfde vroeg. Hij bleek op dat moment een herseninfarct te hebben en stierf drie weken later. Je begrijpt dus dat ik de noodkreet van deze Servische man direct serieus nam. ‘Als ik hier morgen niet weg ben, ben ik dood,’ zei hij ernstig. Ik was bang dat hij gelijk had. Want de meeste vluchtelingen die met hem in het opvangcentrum zaten, hadden een andere afkomst en geloof. En dat kon zijn doodvonnis betekenen. Een telefoontje met de Russisch-orthodoxe gemeenschap in Utrecht was alles wat nodig was om hem een veilig onderkomen te bieden. Terwijl we samen naar zijn kamer liepen om zijn spullen te pakken, riep ik luid tegen alle mannen die dreigend om ons heen kwamen staan: ‘We zijn hier in Nederland! De oorlog is niet hier!’”

Zó veel verhalen

De gezichten en verhalen van de vluchtelingen laten Els niet meer los. Zo was er een vrouw van wie de man samen met andere dienstweigeraars onder erbarmelijke omstandigheden gevangen zat. Gelukkig zorgde het Internationale Rode Kruis ervoor dat die gevangenis werd opgedoekt en de overlevenden met hun families werden herenigd. Ze wordt nóg emotioneel als ze terugdenkt aan dat ene jongetje met zijn gestolen brood en de kok die hem daarover aansprak. Toen heeft ze maar even duidelijk gemaakt dat dat jongetje maanden honger had geleden en niet begreep dat hij hier elke dag vers brood zou krijgen. En nooit vergeet ze die jonge mensen die niet konden aanvaarden dat ze blijvend invalide waren. Of het broertje en zusje van wie de vader was vermoord, waardoor ze nooit meer onbezorgde kinderen zouden zijn...

Luister en heb geduld

“Gelukkig hebben we met het Tracing Team Limburg vaak mensen weten te herenigen met hun familie,” vertelt Els trots. Een belangrijke les die Els als tracingvrijwilliger van het Rode Kruis heeft geleerd: “Luister en heb geduld. Schuif die formulieren aan de kant en kijk naar de persoon die tegenover je zit. Neem de tijd en hoor het verhaal desnoods meerdere keren aan. Dan komen die belangrijke details vanzelf terug. En zo geef je mensen bovendien rustig de gelegenheid om voor de allereerste keer hun trauma’s uit te spreken. Dat vergt ongelooflijk veel moed, dus heb daar ook respect voor. Die formulieren komen later wel.” +

Onderscheiding

Voor haar toewijding, geduld en haar harde werk voor het Rode Kruis wordt Els Slabbers op 21 augustus 2012 onderscheiden met een Medaille van Verdienste in brons.